

Predlog za razglasitev kulturnih spomenikov lokalnega pomena

Odlok o razglasitvi cerkve sv. Katarine na Preserjah nad Branikom za kulturni spomenik lokalnega pomena.

Občina: **NOVA GORICA**

Predlagatelj: **ZVKDS OE Nova Gorica**

Datum izpisa: 18. 6. 2025

Datum potrditve:

Zavod za varstvo kulturne dediščine je na podlagi 12. in 23. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08 in nadaljnje spremembe; v nadaljnjem besedilu ZVKD-1) pripravil naslednji predlog za razglasitev kulturnih spomenikov lokalnega pomena.

Za kulturni spomenik lokalnega pomena **se razglasijo** naslednje enote nepremične kulturne dediščine:

Zvrst: stavbe

- Preserje nad Branikom - Cerkev sv. Katarine, EID 1-03576

PRILOGA: Opis posameznih spomenikov

NOVA RAZGLASITEV

Zvrst: stavbe

Identifikacija spomenika: Preserje nad Branikom - Cerkev sv. Katarine, EID 1-03576

Vir: Fototeka OE Nova Gorica

Fotograf: Minka Osojnik

Leto: 2013

Obseg razglasitve: posamezni spomenik

Opis spomenika:

Cerkev stoji na griču nad vasjo, v zaselku imenovanem sv. Katarina, in je obdana s cerkveno ogrado. Nastala je v začetku 16. stoletja, v 2. polovici 18. stoletja so jo povišali, obokali ladjo in prizidali zakristijo, med leti 1890 in 1892 pa so ladjo še podaljšali ter cerkvi prizidali zvonik na zahodu. Stari gotski portal so prenesli v novo lopo pod zvonikom ter ga na novo obdelali. Prezbitenarij, ki je ohranil prvotno podobo z rombasto-zvezdastim obokom, krasijo freske iz 1. polovice 16. stoletja, ki so ikonografsko še v duhu srednjega veka, po kompoziciji in oblikovanju pa že povsem renesančne. Freske so bile v času zadnje temeljite prenove cerkve grobo preslikane, vendar pa je bila ta preslikava v letih 2005-2009 že večinoma odstranjena, freske pa delno restavrirane.

V prezbitenariju stoji oltar iz 18. stoletja s sliko »Mistična zaroka sv. Katarine«, delo Janeza Mihaela Lichtenreita. Poslikavo iz 16. stoletja je v začetku 20. stol. »obnovila« slikarka Nera Gatti. Originalna poslikava je tako skoraj v celoti grobo preslikana. Slikarka je, sodeč po upodobljenih likih dokaj zvesto sledila originalu.

Vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik:

- Cerkev stoji na kopastem griču nad zaselkom sv. Katarina in predstavlja eno od prostorskih dominant Vipavske doline.
- Poslikave v prezbitenariju cerkve sv. Katarine iz 1. polovice 16. stoletja, ki so ikonografsko še v duhu srednjega veka, po kompoziciji in oblikovanju pa že povsem renesančne, predstavljajo enega redkih primerov renesančne poslikave na širšem območju Severne Primorske.

Varovane sestavine spomenika:

- PROSTORSKA POJAVNOST: lokacija; vedute;
- PROSTORSKA ZASNOVA: zasnova celotnega prostora; grajene in druge prvine; naravne prvine;
- ARHITEKTURNE PRVINE: tlorisni gabarit; višinski gabarit; konstrukcijska zasnova; fasada; arhitekturni členi; strešna konstrukcija; oblika in naklon strešin; kritina; arhitekturne, likovne, funkcionalne prvine strehe;
- STAVBNO POHIŠTVO: vrata; okna; line;
- GRADIVA;
- FUNKCIONALNA ZASNOVA: razporeditev prostorov;
- OBLIKOVANOST NOTRANJŠČINE: komunikacije; obdelava prostorov; arhitekturne, likovne in druge prvine notranjščine; notranja oprema; drobní inventar;
- DRUGO (Varujejo se arheološke plasti v cerkvi in ožji okolici.).

Obseg spomenika:

- parc. št. *347, *351/3, obe k. o. 2336 BRANIK;
- stavba št. 538, k. o. 2336 BRANIK.

Vplivno območje:

parc. št. *348, *349, *350, *351/1, *351/2, *353/1, *449, 2785/1, 2785/3, 2785/4, 3633, 3634/1, 3634/2, 3635, 3636/1, 3636/2, 3637, 3638, 3640, 3641/1, 3641/2, 3645, 3646/3, 3646/4, 3646/5, 3646/6, 3646/7, 3647/1, 3647/2, 3648/1, 3648/2, 3648/3, 3649/1, 3649/2, 3650, 3651, 3653, 3654/1, 3654/2, 3655/1, 3655/2, 3656, 3657, 3658/1, 3658/2, 3659, 3660/1, 3660/2, 3660/3, 3661, 3662/1, 3662/2, 3663, 3665, 4903/4 (del), 4903/7 (del), 4903/8, vse k. o. 2336 BRANIK.

Varstveni režim spomenika:

- ohranjanje vseh varovanih sestavin spomenika;
- vse posege v spomenik podrediti ohranjanju oblike, konstrukcij, materialov, strukture in barvne podobe;
- prepoved spreminjanja varovanih sestavin spomenika;
- v primeru okrnitve spomenika ali njegovega varovanega dela je treba zagotoviti povrnitev v prvotno stanje na stroške povzročitelja;
- prepoved premeščanja spomenika ali njegovih delov, razen če je premestitev nujna zaradi fizične zaščite delov spomenika;
- prepoved postavljanja ali gradnje objektov trajnega ali začasnega značaja v območju spomenika, vključno z nadzemno infrastrukturo, nosilci reklam ali drugih oznak, razen kadar so ti nujni za učinkovito ohranjanje in prezentacijo spomenika in so skladni s kulturnovarstvenimi pogoji pristojnega zavoda;
- ohranjanje vedut na spomenik in iz spomenika na okolico;
- zagotavljanje dostopa javnosti v obsegu, ki ne ogroža varovanja spomenika, namembnosti in pravic lastnika;
- označitev posameznega spomenika s predpisano oznako, ki ne krni likovne podobe ali posameznih delov kulturnega spomenika;
- redno vzdrževanje spomenika in njegovih delov;
- morebitno osvetljevanje mora biti racionalno in usklajeno z zakonodajo;
- predhodno izdelavo konservatorskega načrta za večje posege v spomenik ali njegovo celovito prenovu;
- ob posegih v tlake cerkve, pod obstoječe temelje ter ob posegih v zemljinu v neposredni okolici cerkve je potrebno opraviti arheološke raziskave, s katerimi se natančneje določijo ukrepi varstva ali arheološke ostaline nadzorovano odstranijo. Arheološke raziskave obsegajo tudi poizkopavalno obdelavo arhiva arheološkega najdišča;
- v primeru izjemnega odkritja, predvsem ostankov grajenih struktur, je potrebno ostaline ohraniti ali prezentirati na mestu odkritja.

Za notranjo opremo velja varstveni režim, ki določa:

- ohranjanje notranje opreme v celoti, v njeni funkciji, izvirnosti in neokrnjenost (v barvi, legi, materialu, obliki, strukturi, velikosti),
- dovoljeno je strokovno nadzorovano konserviranje – restavriranje izvirnih sestavin z rekonstrukcijo avtentične podobe opreme,
- dovoljena sta premeščanje in raba opreme, kadar je to del funkcije predmeta ali objekta (npr. pohištvo, posodje, paramenti), razen če raba ogroža obstoj te opreme,
- izjemoma so dovoljena začasna premeščanja za razstave in druge promocije, vendar le po muzealskih standardih in s soglasjem pristojnih strokovnih služb.

Varstveni režim vplivnega območja:

- niso dovoljeni posegi, ki bi degradirali veduto na sakralni objekt;
- morebitni pomožni objekti in oprema na kmetijskih površinah morajo biti zasnovani na način, da s svojo podobo (barvo, materialom, umestitvijo) v prostoru niso moteči;
- na območju cerkvenega platoja in v območju dovoza severno od cerkve ali ob njem ni dovoljeno umeščanje ekoloških otokov in drugih podobnih posegov, ki ne štejejo za gradnjo;
- ni dovoljeno umeščati nadzemne infrastrukture;
- območij stavbnih zemljišč ni dopustno širiti na reliefni greben vzhodno od sakralnega objekta.

Obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja v vplivnem območju:

Določi naj se obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja na vseh parcelah vplivnega območja.

Zahteve glede označitve spomenika:

Spomenik mora biti označen v skladu s Pravilnikom o označevanju nepremičnih kulturnih spomenikov (Uradni list RS, št. 57/11) z oznako, ki ne krni likovne podobe ali posameznih delov kulturnega spomenika.

Zahteve glede javne dostopnosti spomenika:

Cerkev je odprta za sakralne potrebe. Vodeni in najavljeni obiski se prilagajajo urnikom in potrebam primarne namembnosti. Za vodene ogledde lastnik lahko pobira vstopnino. Lastnik lahko v cerkvi izvaja posamezne kulturne prireditve (koncerte, predavanja), če so skladni z osnovno namembnostjo.

Obrazložitev predloga:

Na pobudo občine se na novo opredeli obseg in varstveni režim vplivnega območja spomenika.

Po opravljenem ponovnem vrednotenju se dodatno spremeni naslednje:

- Iz varovanih sestavin se odstrani namembnost objekta.
- Odpravi se obveznost priprave inventarne knjige premičnin.
- Med varovane sestavine spomenika se doda morebitne arheološke ostaline.
- V opisu varstvenega režima spomenika se doda dve alineiji, ki se nanašata na varovanje morebitnih arheoloških ostalin.